

Bachelorgradsoppgave

Grunnleggende ferdigheter i kunst og håndverk

Basic skills in process of learning art

Vanja Johannessen

GLU360

Bachelorgradsoppgave i
Grunnskolelærerutdanning 5-10

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Vanja Johannessen

Norsk tittel: Grunnleggende ferdigheter i kunst og håndverk

Engelsk tittel: Basic skills in process of learning art

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanning for 5. - 10. Trinn

Emnekode og navn: GLU 360

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage, HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 15/5-2014

underskrift

underskrift

underskrift

underskrift

Vanja Johannessen

HINT

Forord

Gjennom egne studier og egen skolegang har de estetiske fagene betydd mye for egen mestring. Estetiske fag har hjulpet meg å forstå andre fag bedre. Det er derfor interessant for meg å se hvordan undervisningen foregår i dag, hvordan sammenhengen er mellom læreplanverket, og kunst og håndverk. Som nyutdannet lærer, mener jeg det er viktig at man lager seg gode rutiner for hvordan man ser teori og praksis i sammenheng.

Prosessen til denne oppgaven har vært fylt med opp- og nedturer, men de største oppturene (der de også oppleves i flertall) må sies å være i den praktiske gjennomføringen. For disse øyeblikkene vil jeg rette en stor takk til Kari som lot meg overta jobben som kunst- og håndverkslærer, og ikke minst til de positive og humorfylte elevgruppene. Uten dem hadde ikke dette vært mulig. I tillegg vil jeg også takke for oppgaven! Det har vært en fantastisk mulighet til å bli en bedre kunst- og håndverkslærer. Om ikke elevene sitter igjen med inspirasjon, er det helt sikkert at jeg sitter med en hel del ideer om hvordan jeg ønsker å praktisere som kunst- og håndverkslærer. Dette har lært meg en hel del om det å være lærer i faget.

Gjennom skriveprosessen, kaoset og frustrasjonene vil jeg rette en stor takk til tidenes beste veieleidere, Ulla og Ninni for varmende, trøstende ord i vanskelige perioder. For gode råd og meget god hjelp i arbeidet. TAKK!

Takk til Thorer i Øverbygg for kontorplass! Å få eget kontor hvor man virkelig finner arbeidsro har vært av uvurderlig betydning i denne perioden! Nært hjemmet, men likevel fjernt fra hverdagens mas og jag.

Takk Jan for at du har tatt oppvasken, vasket klær, båret ved, betalt regninger, ryddet rotet og støttet meg i perioden. Jeg har nok vært tidenes dårligste kjæreste gjennom studiene.

Til slutt vil jeg takke alle de som har stått på pinne for at Nila Synneva har hatt det bra og at jeg har hatt muligheten til at denne oppgaven ble gjennomførbar. Spesielt SFO-ansatte og reservebestemor Rigmor. Ikke minst til Nila Synneva selv, for hennes gode humør og tålmodighet som har gjort at dette er verdt alt sammen. Du er motivasjonsfaktor i deg selv. Alle venner og hele familie som tålmodig har latt meg leve livet i ei hektisk boble. Gleder meg til å være tilbake!

Sammendrag

Grunnleggende ferdigheter i kunst og håndverk er som i alle andre fag integrert i kompetansemålene i kunnskapsløftet. Gjennom å undersøke disse ferdighetene nærmere ønsket jeg å finne ut hvordan disse blir presentert i den praktiske gjennomføringen i faget. Er grunnleggende ferdigheter integrert i undervisningen?

I en oppgave viser jeg til et gjennomført undervisningsopplegg. Undervisningen er en gitt oppgave for ungdomstrinnet. Ved å analysere oppgaveteksten og ved å gjennomføre oppgaven, har jeg sett på hvordan grunnleggende ferdigheter blir representert.

I gjennomføringen av undervisningen har samtalen blitt benyttet som et sentralt verktøy for å fremme gode relasjoner og faglig kunnskap. Denne undersøkelsen har vist meg hvor viktig samtalen er for læringsutbytte.

Jeg håper oppgaven kan være til hjelp for andre lærere. Den er ment å være et bidrag til hvordan samtalen i undervisningen kan gi elevene utbytte av prosessen.

Vedlagt finner dere den gitte oppgaven for 9.trinn, elevvurdering til midtveissamtale og inspirasjonsheftet brukt i undervisningen.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	7
1.1	Problemstilling.....	9
2	Metode som benyttes	9
2.1	Datainnsamling	9
2.2	Validitet	10
2.3	Etiske betraktninger	11
3	LK06	11
3.1	Generell del og det skapende mennesket.....	11
3.2	Hovedområde.....	11
3.3	Grunnleggende ferdigheter i faget	12
3.3.1	Å kunne uttrykke seg muntlig i kunst og håndverk	12
3.3.2	Å kunne uttrykke seg skriftlig i kunst og håndverk	12
3.3.3	Å kunne lese i kunst og håndverk	12
3.3.4	Å kunne regne i kunst og håndverk.....	12
3.3.5	Å kunne bruke digitale verktøy i kunst og håndverk	13
3.4	Kunst og håndverk.....	13
3.4.1	Hovedområder i faget.....	14
3.4.2	Kompetansemål i faget.....	14
4	Oppgave for 9.trinn	14
4.1	Gjennomføring av oppgaven	15
4.1.1	Læreforutsetninger og rammefaktorer.....	16
4.2	Oppstart	16
4.3	Innhenting av data	17
4.4	Individuelt arbeid.....	17
4.5	Muntlig presentasjon	18
4.6	Evaluerings.....	18

4.7	Oppsummering	18
4.8	Generell kompetanse	20
5	Diskusjon	21
5.1	Kunst og kulturopplæringen i Norge	22
5.2	Hva er kunst?	22
5.3	Tid som rammefaktor	23
5.4	Undring underveis	23
6	Resultat/konklusjon.....	25
7	Litteraturliste.....	29

1 Innledning

En vis kvinne forklarte meg en gang: ”didaktikk handler om kunsten å undervise”. Når jeg nå nærmer meg slutten på livet som lærerstudent, vil disse ordene fra min tidligere kunst- og håndverklærer følge meg videre i min karriere.

Gjennom snart fire år som student står året ved kunst og håndverk mitt hjerte nærmest. Et studieår med utallige opp- og nedturer, nye vennskap, skaperglede, varme og omsorg. Med disse erfaringene var valget av bacheloroppgave enkelt.

For å bli en god lærer, ønsker jeg å finne veier til hvordan en oppgave i kunst og håndverk kan bidra til engasjement, skaperglede, kreativitet og faglig utvikling.

I 2004 gjennomførte UNESCO, med professor Anne Bamford som leder, en stor internasjonal undersøkelse på hvilke effekter kunst- og kulturundervisning har på hele grunnopplæringen, på lokalsamfunnet og på elevenes sosiale og personlige utvikling. Det denne undersøkelsen ettertrykkelig slår fast er at god undervisning i kunst og kultur har store positive effekter hos barn og unge i skolen, og dette skyldes i stor grad lærere med solid kunsthaglig kompetanse. Disse bidrar til økt selvtillit, mindre fravær, og mye bedre lese- og skriveferdigheter blant barn og unge gjennom sin undervisning i musikk og andre estetiske fag. (Saxi, 2013)

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) har som hovedoppgave å bidra til at kunst- og kulturfagene styrkes i hele opplæringsløpet, samt at de skal bidra til at engasjementet og interessen for disse fagene styrkes hos elever, lærere, førskolelærere, skoleledere og skoleeiere. KKS vil at barn og unge skal møte et oppvekstmiljø med en helhetlig skoledag og et mangfold av kulturaktiviteter, vi vil at barn og unge skal få oppleve ulike kunstarter som grunnlag for egen dannelse, og vi vil at skolen skal gi større rom for elevenes skaperkraft (Ibid).

De estetiske fagene bør ikke forsvinne fra timeplanene. Skolen har også i oppgave å bidra til elevenes sosiale utvikling. Gjennom estetiske fag som blant annet gjelder kunst og håndverk kan dette være med å bidra til at elevene gjennom samtale og praktiske tilnærminger opplever

mestring, motivasjon, kreativitet og sosial utvikling. Viktigheten vil ligge mye på hvordan vi utøver vårt daglige arbeid. Utforming av oppgaver kan ha stor effekt på hvordan man lykkes med undervisningen, og hvordan elever finner det meningsfylt og givende å ta fatt på arbeidet. Lære dem å se hvorfor estetikk er viktig for å utvikle de sosiale ferdighetene slik at elevene skal bli bedre kjent med seg selv og styrke egen identitet.

I mine erfaringer som lærerstudent har det vært viktig for meg å skape gode relasjoner for å fremme et trygt læringsmiljø. Til dette arbeidet synes jeg samtalen med elevene er viktig. Både i fellesskap og individuelt arbeid vil jeg mene at samtalen kan fremme både sosialt og faglig utbytte.

Kunst og håndverk er et stort og omfattende fag. Ved å se på formålet med faget i LK06, skal det blant annet bidra til at elevene skal gjøre seg kjent med fagets ulike tradisjoner gjennom tidene, materialkunnskap, kulturarv og estetikk samtidig som faget skal bidra til personlig utvikling hos elevene. *Faget kunst og håndverk står sentralt i utviklingen av den kulturelle allmenndannelsen. Faget er også forberedende for en rekke utdanninger og yrkesvalg* (Udir, uå b).

I Biestas artikkel (Good education in an age of measurement : on the need to reconnect with the question of purpose in education. Educational Assessment Evaluation and Accountability, 2009, s. 33-46) sies det at en av skolens hovedoppgave er å utvikle sosiale ulikheter. Hvordan skal vi kunne gjøre dette ved at vi stadig øker timeantall i realfag, samtidig som vi reduserer timene i de estetiske fagene? Hva gjør dette med holdningen til de estetiske fagene? Hva ville vært utfallet om vi la like stor vekt på alle fagene? Ville vi da oppleve at vi gikk ut grunnskolen med et lavere antall ”skoletapere”? Et spørsmål vi trolig aldri vil finne svar på?

Med denne undersøkelsen er håpet at den skal kunne være et verktøy for hvordan elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter i faget. Erfaringer fra praksisskolen bidro til at jeg ble nysgjerrig på hvordan man gjennomfører en oppgave i kunst og håndverk, med tanke på motivasjon, mestring og faglig utbytte. Det som nå skal presenteres er en gitt oppgave i hovedområde kunst for 9. trinn. Jeg vil gjennom analyse av oppgaven legge vekt på i hvor stor grad grunnleggende ferdigheter representeres. Hva ligger i de ulike begrepene i grunnleggende ferdigheter i faget, og hvordan gjennomføre slik at elevene utvikler sin individuelle kreativitet.

1.1 Problemstilling

Hvordan kan grunnleggende ferdigheter sies å være representert i en gitt oppgave for 9. trinn i kunst og håndverk?

2 Metode som benyttes

Metoden som benyttes, er kvalitativ (Postholm & Jacobsen, 2013, s. 41-43) det vil si at eleven har gjennom prosessen tilegnet seg kunnskap og erfaringer ved å prøve og feile, der jeg har gjennom observasjon registrert elevenes arbeid og prosess.

Metoden jeg har valgt har vært deltakende observasjon (Vedeler, 2000, s. 17-18). Dette innebærer at jeg har observert elevene hvordan de utfører sine oppgaver individuelt og i samhandling med andre. Det som menes med dette er at forskningen baseres på hvordan man gjennom erfaring og handling oppfatter resultatet.

2.1 Datainnsamling

Gjennom samtale med elevene og gjennomføring av oppgaven innhentes data til undersøkelsen. Dette undersøkelsesmaterialet består av elevenes skriftlige besvarelser, tegninger og muntlige svar på quiz. Innsamlingsmetodene som benyttes blir slik sett intervju og spørreundersøkelse. Altså er metoden induktiv (Postholm & Jacobsen, 2013, s. 40-41).

Underveis i prosessen har det vært viktig for observatør å tilpasse undervisningen slik at elevene konstruerer kunnskap ved hjelp av stimuli og tilrettelegginger ut fra deres forutsetninger og deres læringsmiljø. Det sosiale har vært sentralt i undervisningen, gjennom samtale i fellesskap har elevene fått mulighet til å tilegne seg kunnskaper gjennom hverandre i tillegg til veiledning av lærer. Samspillet mellom observatør og deltakere har underveis vært viktig, dette for at resultatene av arbeidet skal bli best mulig innenfor de rammene som er gitt.

I kunst og håndverk er det naturlig å benytte seg i stor grad av skjønn. Resultatene blant elevene er variert. Dermed har vurderingene i denne sammenheng vært i stor grad konstruktivistiske.

Kvalitative undersøkelser har bidratt til å vurdere elevenes oppgave gjennom erfaringer man tilegner seg underveis. Ved å gjenta elevarbeidet med nye elever, kan man gjennom erfaringer

finne resultater som bidrar til å forbedre og om mulig redusere størrelsen på oppgaven, eller om man skal vurdere å forlenge arbeidstiden elevene får.

Gjennom arbeidet med denne undersøkelsen har det tidvis vært utfordrende å være objektiv nok. I og med at oppgaven som er gitt til elevene er gjennomført i samhandling med forskeren, har det også skapt en del utfordringer. Kan man klare å bli objektiv nok når man selv er en del av subjektet? Muligens ikke, men et forsøk på dette er gjort. Gjennom veiledning med forfatter av den gitte oppgave, har forsker og forfatter i samarbeid drøftet innholdet i undervisning.

Undersøkelsen er basert i stor grad på å analysere hvilken grunnleggende ferdighet i en oppgave er representert. I dette arbeidet har det også bidratt til å gi et innblikk i hvordan jeg som deltakende observatør erfarer oppgaven sammen med elevene, og på hvilke andre måter det er mulig å tolke den. Vurdering av oppgaven vil avhenge av hvem som underviser, og i hvor stor grad man kan se på seg selv som objekt. Tegneoppgaven er forsøkt analysert, ikke kritisert. Ved å se på sammenheng mellom læreplanverk og praksis kan dette bidra til økt forståelse og bevissthet rundt valg man foretar seg i arbeidslivet. Datainnsamlinger er ikke gjort ved andre metoder enn at jeg har foretatt en "Learning by doing" (Imsen, 2010a, s. 82). Ved å samle erfaring i praksis får jeg en økt forståelse av egen utførelse, samtidig som det bidrar til å knytte teori opp mot praksis.

2.2 Validitet

Ulempen med deltakende observasjon som metode, kan være at det i stor grad avhenger av hvordan man tolker resultatet. Dette er avhengig av hvem, hvor og når forskningen gjennomføres (Vedeler, 2000, s. 16-19). I kvalitativ metode er også forsker en deltakende observatør. Observasjonene registreres ikke med tallmaterialer, de registres med refleksjon og samhandling med deltakende aktører (Postholm og Jacobsen, 2013, s. 41-43).

Resultatene som kommer fra en kvalitativ metode kan ikke være bastante, de baseres i stor grad på skjønn. I denne oppgaven er intervju av deltakende elever gjort gjennom jevnlig samtaler som i stor grad har vært ustrukturerte. Her har elevene hatt mulighet til å komme med egne innspill til hvordan de opplever undervisningen, om det er noe de savner og lignende. Dette er med på å la elevene påvirke egen undervisning.

2.3 Etiske betraktninger

Gjennom undersøkelsene har jeg som deltakende observatør hatt mulighet til å samtale med elevene hvilket arbeid jeg foretar meg, og hvordan jeg benytter meg av deres prosess i undervisningen. Samtlige elever har fått mulighet til å stille seg utenfor undersøkelsen, og skolen er godt informert om hvilke prosesser jeg i arbeidet har foretatt meg.

3 LK06

Kunst og håndverk har gjennom tidene ivaretatt lange tradisjoner. Faget skal bidra til at elevene utvikler kjennskap til egen bakgrunn, kultur og historie. Men det skal også bidra til å utvikle elevenes personlighet for å skape forståelse, estetisk sans, løsningsorientering og kreativitet. Det skal gjennom ulike emner hjelpe elevene til å tilegne seg kunnskap til tradisjoner og samtidig en forståelse for utviklingen som skjer. Faget bidrar til at elevene også kan forberede seg på senere yrkesvalg, og kvaliteter ved seg selv de kan dra nytte av i fremtiden (Udir, uå b).

I kunnskapsløftet er samtlige undervisningsfag representert. Læreplanen for kunst og håndverk er inndelt i følgende emner:

Formål med faget, hovedområder, timeantall, grunnleggende ferdigheter, kompetansemål og vurdering (Ibid). I denne oppgaven presenteres en kort oversikt over fagets mål, hovedområde, generell del av LK06 og grunnleggende ferdighet i kunst og håndverk.

3.1 Generell del og det skapende mennesket

Læreplanens generelle del, utdype formålsparagrafen i opplæringsloven, angir overordnede mål for opplæringen og inneholder det verdimessige, kulturelle og kunnskapsmessige grunnlaget for grunnskolen og videregående opplæring (Udir, uå d).

I den generelle delen av lærerplanen hvor det skapende mennesket kommer frem, sies det også at tradisjon og arv er viktige elementer som skal bidra til forståelse samtidig som den skal være med å videreutvikle nye ideer (Ibid).

3.2 Hovedområde

Tradisjonen med fritt skapende arbeid innenfor bilde og skulptur videreføres og utvikles i dette hovedområdet. Inspirasjon fra kunsthistorien, fra helleristninger via antikken og renessansen til dagens kunstverk i vårt flerkulturelle samfunn, danner utgangspunkt og referanse for elevens fantasi og eget skapende arbeid i ulike materialer (Udir, uå c).

3.3 Grunnleggende ferdigheter i faget

Gjennom fagets kompetansemål, representeres også de grunnleggende ferdighetene. De skal bidra til at elevene utvikler sin individuelle fagkompetanse (Udir, uå a)

I følge rammeverk for grunnleggende ferdighet, er disse ferdighetene en forutsetning for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv generelt. Gjennom de ulike fagene blir også de grunnleggende ferdighetene forstått ulikt, i forhold til hvilken funksjon de har som en del av kompetansen i faget (Udir, 2012)

3.3.1 Å kunne uttrykke seg muntlig i kunst og håndverk

Gjennom samtalen skal elevene tilegne seg kunnskap i form av muntlig uttrykk for å vurdere, reflektere og beskrive egne og andres arbeid. Elevenes refleksjoner og vurderinger av persepsjon, skape sammenhenger og beskrive sammenhenger av hva som passer sammen, er en viktig del av elevenes faglige utvikling (Udir, uå b).

3.3.2 Å kunne uttrykke seg skriftlig i kunst og håndverk

Å kunne uttrykke seg skriftlig i faget handler om å uttrykke seg ved hjelp av symboler og tegn. I denne utviklingen skal eleven gå fra fakta, ideer og holdninger til å beskrive med tegn og symbol. For at elevene skal utvikle den visuelle kompetansen parallelt med skriveferdighetene, er det viktig at undervisningen er variert og bevisst. Dette gjelder for øvrig alle trinn (Ibid).

3.3.3 Å kunne lese i kunst og håndverk

Lesing i kunst og håndverk handler mye om å kunne tilegne seg ferdigheter ved å tolke symboler. Det skal også bidra til at elevene skaffer inspirasjon til eget arbeid. Å forstå ulike tekstuttrykk står sentralt i faget for at eleven skal nyttegjøre seg informasjon. Tolking av rådata og arkitektoniske tegninger, lesing av brukerveiledninger er et viktig bidrag til at elevene skal kunne foreta fornuftig valg og viktige beslutninger (Ibid).

3.3.4 Å kunne regne i kunst og håndverk

Når vi tenker på regning, er det lett at vi beveger oss inn i den matematiske verden. I kunst og håndverk kan man også trekke linjer til matematikken. Elever i kunst og håndverk skal lære seg hvordan man benytter seg av ulike matematiske metoder for å bli kjent med proporsjoner, målestokk og geometriske former. Å se sammenheng mellom geometri og kunst er sentralt i arbeidet med arkitektur og dekor. I tillegg kreves det også at elevene får arbeide variert med ulike materialer og verktøy (Ibid).

3.3.5 Å kunne bruke digitale verktøy i kunst og håndverk

Gjennom arbeidet i faget er det viktig at eleven får benytte seg av digitale verktøy. Ikke kun for kunstens skyld, men for at eleven skal kunne innhente og tolke informasjon, stille seg kritisk til kildebruk og tilegne seg gode vaner for hvordan personvern bør benyttes i digitale og sosiale medier. Det skal også arbeides med foto, animasjon, film og video. Elevene skal bli kjent med opphavsrett og hvorfor det er viktig i arbeidet med digitale kilder. Å kunne benytte seg av digitale verktøy, skal bidra til økt kjennskap til estetiske virkemidler for økt bevisst kommunikasjon (Ibid).

3.4 Kunst og håndverk

Kunst og håndverk er et allmenndannende fag på linje med de andre fagene i skolen. Faget skal være med som en av alle fag for videre yrkesspesialiseringer og videre veivalg. Uten bredden i fagene vil verken kvalifiseringen for yrkesvalg eller menneskelige verdier bli ivaretatt (Haabesland & Vavik, 2010, s. 15).

Å definere allmenndannelse er ikke enkelt, og gjennom endringer i læreplaner vil dette medføre endringer av denne definisjonen.. I følge regjeringens- og kunnskapsdepartementets stortingsmelding nr. 30 (2003 – 2004) sies det blant annet at:

Allmenndannelse er nødvendig i tilegnelse og bruk av ferdigheter, og ferdigheter er et nødvendig element i allmenndannelsen. Både allmenndannelse og ferdigheter er avgjørende elementer i arbeidsliv og privatliv, og for en demokratisk samfunnsutvikling.

Departementet mener at de mest sentrale grunnleggende ferdighetene er:

- *å kunne uttrykke seg muntlig*
- *å kunne lese*
- *å kunne uttrykke seg skriftlig*
- *å kunne regne*
- *å kunne bruke digitale verktøy*

(Ibid).

Skolen er pliktig i å gi samtlige elever muligheten til å utnytte sine evner til opplevelse og mestring. Her kommer også de praktiske og kreative evner inn. Skolen skal bidra til en utvikling av hele mennesket og muligheten til å oppleve hvor det finner sin styrke. Elevene

har behov for å gi uttrykk for opplevelser, tanker og erfaringer i varierte metoder. I kunst og håndverk kan elevene trene ferdigheter og øke tiltro til egne muligheter for å kommunisere gjennom form, farge og materiell (Haabesland & Vavik, 2010, s. 15-16).

Her kommer LK06 inn som en støtte til lærer og skole for å sikre at elevene får tilstrekkelig kunnskap og ferdighetstrening gjennom fagene. Kunst og håndverk står ikke alene som en del i læreplanen. Men som en del av en helhetlig skole som skal bidra til å utvikle *sosiale ulikheter* som Biesta (2009) så fint kaller det.

3.4.1 Hovedområder i faget

I læreplanens del der hovedområdene struktureres, formuleres kompetansemål innenfor hvert emne. Det er ikke tenkt at hovedområdene i faget skal sees alene, men i sammenheng med hverandre. Følgende områder innenfor faget skal praktiseres:

Visuell kommunikasjon

Design

Kunst

Arkitektur

Til slutt er det beskrevet under hovedområder i læreplanen hvor mange timer elevene skal ha i minimum gjennom skoleløpet. I ungdomstrinnet har elevene rett på minst 150 timer fordelt over alle tre klassetrinn i ungdomskolen. Dette vil gi 50 timer pr årstrinn som igjen gir 5 timer pr måned og utgjør 1,25 timer i uka i faget. Timene er oppgitt i 60-minutters enheter (Udir, uå c).

3.4.2 Kompetansemål i faget

Innenfor de ulike hovedområdene deles hvert område inn med ulike kompetansemål. Disse målene varierer avhengig av hvilken aldersgruppe og fag man arbeider med. I dette tilfellet vil det gjelde kompetansemål i kunst og håndverk etter 10. årstrinn (Udir, uå b).

4 Oppgave for 9.trinn

Den gitte oppgaven er laget for elever i 9. trinn (se vedlegg 1). Oppgaven tar utgangspunkt i hovedområdet kunst. Oppgaven er tenkt til større elevgrupper og ment som et grunnlag for at

elevene skal bli kjent med hvor ulikt menneskekroppen er framstilt gjennom kunsten. Gjennom ulike aktiviteter skal elevene tilegne seg kunnskap om menneskekroppens fremstillinger i kunsten, og gjennom samtale og individuelt arbeid skal elevene utvikle ferdigheter via tegning (se vedlegg 1). Innledningsvis i oppgaven presenteres vurderingskriteriene for elevene; dette er et konkret mål tatt ut fra læreplanen i kunst og håndverk. Videre beskrives hovedinnholdet i oppgaven. Elevene får høre hvilke forventninger som stilles for å nå målet. Ulike kunstverk og kunstnere blir gitt ut på ei liste. Listen viser oversikt over billedskapere fra steinalderen frem til verk av dagens kunstnere. Alle kunstnere er europeiske, noen lokale, men dog kjente kunstnere.

Andre rammefaktorer som har betydning for arbeidet, er tidsbruk og tilgjengelige verktøy. Elevene skal arbeide en gitt tid på PC, mens andre deler av prosessen skal foregå med blyant, fargeblyanter og andre tegneverktøy.

Til slutt i oppgaven beskrives det hvordan arbeidet til elevene skal vurderes, og hvilke verktøy som skal benyttes. Her er presentasjon og prosess aktualisert.

Totalt er det satt av 8 x 45 min. Ved skolen der oppgaven skal gjennomføres, betyr dette at elevene gjennom fire uker skal ha tegnet fem skisser fra steinalderen frem til moderne tid. Gjennom søk på internett skal elevene ha gjort seg kjent med, skaffet seg informasjon og inspirasjon om de ulike verkene. I sitt arbeid skal elevene benytte seg av et eller flere verktøy. Disse er oppgitt i oppgaven som blyant, tusj og/eller fargeblyant. De har i tillegg til internett, mulighet til å benytte seg av lærebøker og andre oppslagsverk i form av bakkilder. Arbeidet vurderes ved å se på hvordan elevene arbeider, hvordan de engasjerer seg og hvordan de ellers velger å løse oppgaven. Produktet skal gjenspeile en sammenheng og grundighet. Spørsmålet lærer må stille seg er: Hvordan har elevene valgt å bearbeide og ferdigstille produktene sine?

4.1 Gjennomføring av oppgaven

Hvordan oppgaven utføres avhenger av hvem som tolker oppgaven, erfaringer og pedagogiske begrunnelser. Jeg kommer ikke til å gå dypt inn på pedagogiske begrunnelser for hvordan oppgaven gjennomføres, men kort beskrive hvordan og hvorfor. I hovedsak presenteres det en kort oversikt over hvordan arbeidet foregår, samspill mellom oppgavelærer, lærer-elev og oppgave-elev. Jeg har benyttet den didaktiske relasjonsmodellen. Modellen vi kjenner best er den som Bjørndal og Lieberg utviklet (Lyngsnes og Rismark, 2010, s. 80), den fokuserer på målet for undervisningen, læreforutsetninger, rammefaktorer, innhold i undervisningen, arbeidsmetoder og vurderinger.

4.1.1 Læreforutsetninger og rammefaktorer

Oppgaven er ment for en større gruppe i 9.trinn. Her er alle elever deltakende aktører.

Uavhengig av andre rammefaktorer skal samtlige elever arbeide med oppgaven.

Når elevene for første gang samles til undervisning på tegnesalen, er et naturlig for nyansatt å bruke tid til å bli kjent med elevene slik at man danner et trygt klasserom med god dialog mellom lærer og elever.

Oppgaven som er gitt, har også her en tidsbegrensning. Skolen opererer med bolker i hvert emne i kunst og håndverk. Elevene får arbeide sammenhengende ca 2 måneder i hver seksjon. Disse seksjonene er sløyd, tekstil og tegning/farge. I tegning og tekstil blir det ofte gitt flere oppgaver i løpet av denne perioden. Det er meningen at elevene skal få to oppgaver gjennom hele perioden ved tegning og farge.

4.2 Oppstart

For hver undervisningstime er det viktig med en introduksjonsøkt for å motivere elevene, og samtidig skape en forutsigbar og trygg undervisning. Dette er også en økt som bidrar til konkretisering og repetisjon.

For å sette i gang med arbeidet vil det være naturlig å tenke at elevene vil trenge motivasjon. Dette gjøres ved å skape en trygg og forutsigbar prosess. Læreren bør være tydelig og konkret i sin forventning til elevene. Her velger jeg som underviser å klargjøre målet med undervisningen for elevene, og i fellesskap ser vi på og gjennomgår oppgaven steg for steg. Elevene trenger forståelse og inspirasjon. De får tildelt et inspirasjonshefte (se vedlegg 2). Dette heftet benyttes til å gjøre elevene kjent med hvor ulikt mennesket er fremstilt gjennom kunsten, fra steinalder til moderne tid. Samtidig er dette inspirasjonshefte ment som et konkretiseringsverktøy slik at elevene lettere skal kunne tolke oppgaven riktig. Inspirasjonsheftet presenterer ulike verk, ikke nødvendigvis fra listen som er oppført i oppgaven til elevene. Dette for å unngå å legge føringer for hvilke bilder elevene velger ut i tegneprosessen, men ut i fra ønsket om å la elevene selv bli inspirert samtidig som det gir lærer et vink om hva de lar seg inspirere av.

Hvordan jeg velger å repetere varierer. Bevisst lar jeg elevene først fortelle hva de arbeider med, hva som er målet med oppgaven, og hva de må arbeide videre med for å nå målet. Her kan de komme med innspill til egne tolkinger og kunnskap de har tilegnet seg gjennom

undervisningen. Slik blir elevene bevisst på hva de skal lære og hvilken kunnskap de trenger å skaffe seg videre i arbeidet med prosjektet.

Tidlig i oppgaven er det enkelte elever som uttrykker hva de ønsker å lære mer av i prosessen, og flere uttrykker at tegneteknikk er et behov. Dette er med på å avgjøre hvilke valg jeg som lærer tar underveis i undervisningen.

4.3 Innhenting av data

Grunnleggende ferdighet Å *bruke digitale verktøy i kunst og håndverk* (Udir, uå b), skal få elevene til å innhente informasjon, la seg inspirere, samtidig stille seg kritisk til kildebruk. I oppgaven skal de innhente informasjon om de ulike kunstnerne. Elevene lar seg inspirere av bildesøkene de gjennomfører. Her velger de ut fem verk de ønsker å tegne i arbeidsboka si. I tillegg skal de skaffe seg tilstrekkelig fakta om verkene de presenterer. I løpet av to 90 minutters økter skal de ha hentet informasjon og skaffet seg bilder fra de ulike kunstnerne/verkene.

Gjennom prosessen ser vi raskt at mange strever en del med å rekke dette på kort tid. De fleste elevene blir opptatt av nøyaktighet, og som lærer velger jeg å fortsette økten. Da får vi også mulighet til å vurdere hvor vi henter informasjonen, og hvor vi alternativt kan finne opplysninger som kan bekrefte om funnene er reelle eller ikke.

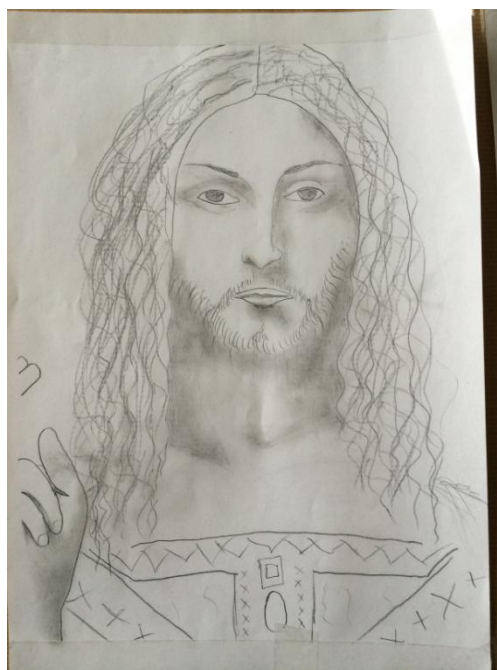
4.4 Individuelt arbeid

I det individuelle arbeidet kreves det at elevene bearbeider skissene sine. Oppgaven modifiseres underveis, og her velger vi å bruke god tid på å la elevene bli kjent med ulike tegneteknikker.

Flertallet av elevene velger å bruke kun blyant.

Elevene blir opptatt av detaljer, skygger og ulike

teknikker. Skolen har ikke budsjettet tegnepapir for andre enn 10.trinn. Dette betyr at elevene tegner på kopieringspapir.

Eleven har arbeidet jevnlig og godt i prosessen, men sa seg raskt ferdig med oppgaven.

Eleven overleverte tegningen med den formening om at arbeidet var ferdig. Jeg sa meg enig i at arbeidet med strek var godt, men valgte å ha en samtale med eleven for å se om det fantes

mulighet for forbedringer. Gjennom samtalen lot jeg eleven styre selv, jeg stilte enkle spørsmål om hvilke teknikker vi hadde arbeidet med, og om disse på noen måte kunne benyttes som verktøy til eventuelle forbedringer. Eleven selv kom frem til at tegningen manglet til en viss grad dybde og at skygger var et verktøy som kunne benyttes. Eleven valgte selv å fortsette arbeidet. Ved endt undervisning følte eleven at tegningen ennå ikke var ferdig. Gjennom prosessen hadde eleven lært seg å bruke øynene, se sammenheng med teknikker vi hadde gjennomgått for å forbedre resultatet.

4.5 Muntlig presentasjon

I oppgaven står det ikke at elevene skal presentere oppgaven muntlig, men dette var et valg gjennomført underveis i planleggingsfasen. Elevene fikk her mulighet til å evaluere eget og andres arbeid, begrunne valg og beskrive prosess. I LK06 (Udir, uå b) sies det at eleven skal kunne reflektere og beskrive eget og andres arbeid. I fremføringene fikk elevene i tillegg mulighet til å vise hva de hadde lært om menneskekroppens ulike fremstillinger i kunsten gjennom tidene, samtidig som de fikk vise hvor mye kunnskap de hadde tilegnet seg til ulike kunstnere, verk og tradisjoner.

4.6 Evaluering

Elevene vurderes med karakter, i oppgaven er det presisert hvordan evaluering skal foregå. Gjennom prosessen valgte vi i tillegg la elevene vurdere eget arbeid.

Det ble gjort ved at de fikk utdelt et spørreskjema (se vedlegg 3). I hver undervisningstime var det muntlig quiz, elevene fikk en ledetråd over hvilken kunstner vi skulle frem til, for derpå svare så raskt som mulig. For eksempel "hvem ville fjerne mest mulig leire av skulpturene sine?". Quizen bidro til aktiv elevdeltakelse.

4.7 Oppsummering

Oppgaven viser at eleven skal benytte seg av PC.

Elevene har gjennom bruk av PC blitt kjent med faktastoff og bilder. De har også blitt kjent med at man bør være varsom med hvor man henter informasjon og hvem man henter informasjon fra.

Flere av elevene oppdager underveis i prosessen at enkelte bilder som det er fristende å benytte, ikke nødvendigvis er bilder av gjeldende kunstnere, men som er inspirert av, eller kopier av kunstneren. Den største utfordringen for de fleste elevene viser seg å være innhenting av fakta som de deretter skal forme i sitt eget språk.

Å tolke det som er skrevet av andre, krever gode leseferdigheter og et bredt ordforråd.

Tendensene er tydelige, mange benytter seg av klipp- og lim funksjonen.

Lesing i denne prosessen henger sammen med bruk av digitale hjelpemidler. Elevene skal tilegne seg kunnskap gjennom å lese ved bruk av PC, og i tillegg har de mulighet til å innhente faktastoff fra aktuelle lærebøker og andre oppslagsverk. Lesing i kunst og håndverk består ikke bare av å lese tekster. De skal også lese bilder og symboler.

Gjennom oppgaven må elevene arbeide bevisst med å lese bilder. Kopiering av andres tegninger betyr også at elevene må lese strek, skygge og farge. Dette for og selv kunne utføre de samme teknikkene.

Den skriftlige ferdigheten er todelt. Elevene skal med egne ord notere ned korte fakta om hvert verk de har valgt i arbeidsbøkene sine.

I kunst og håndverk blir også tegning en del av den skriftlige kompetansen hos elevene. I oppgaven elevene utfører er tegning hovedoppgaven for å få gjennomført arbeidet. De må se og lære hvordan andre har utformet strek, for og selv finne sin måte å gjenta denne streken. Den skriftlige ferdigheten er tungt vektlagt i oppgaven.

Oppgaven har et tidsspenn fra steinalderen og frem til i dag. Skissene i arbeidsboka skal presenteres kronologisk. Mange velger å presentere verkene på ei tidslinje. Her viser jeg til en elev som har skissert arbeidet sitt i den rekkefølgen vedkommende ønsker å presentere. I

stedet for å skissere i arbeidsboka ønsket eleven å fremstille skissene på en plakate. Denne prosessen tilegner elevene seg regneferdigheter i faget. I tillegg til oppgavens tema, blir regning et sentralt verktøy for at elevene skal kunne utvikle sin kompetanse i faget. De lærer om menneskekroppens proporsjoner via Leonardo Da Vincis tegninger av *Idealmannen* og andre av

hans kjente verk. Ved bruk av linjal, blyant og andre verktøy for måling, blir elevene kjent med teknikker og verktøy de kan benytte for å gjennomføre oppgaven.

Gjennom hver undervisningsøkt er samtalen en viktig del av prosessen. Gang på gang velger lærer å repetere innholdet i oppgaven i samspill med elevene. Her får elevene uttrykke seg med egne ord. I og med at vi valgte å la elevene presentere oppgaven muntlig, fikk de også

mulighet til å reflektere over eget og andres arbeid. Avslutningsvis i hver undervisningsøkt gjennomgår vi hvilke mål vi har nådd for denne økten og hvilke mål vi må sette oss for neste økt. En kort muntlig quiz gjennomføres i løpet av undervisningen, gjerne mot slutten av undervisningen for å kontrollere og repetere kunnskap elevene har tilegnet seg. Samtalen blir en viktig del av all undervisning. Kunst- og håndverksfaget gir stort rom for samtalen. Ikke kun den faglige, men også den sosiale samtalen. Flere elementer fra læreplanen kunne representeres i denne oppgaven.

4.8 Generell kompetanse

Generell del av læreplanen oppgir sju ulike mennesketyper som skolen skal bidra til å fremme (Udir, uå d). Gjennom denne delen kan vi se sammenheng med Biestas (2009) artikkel jeg nevnte innledningsvis hvor skolen har som oppgave å utdanne sosiale ulikheter. Den generelle delen i læreplanene sier blant annet at det skapende mennesket:

... skal fremje både lojalitet til det nedarva og lyst til å bryte nytt land. Da må ho gi både praktisk tame og innsikt - trene både hand og ånd (Udir, uå d).

Ved at elevene blir kjent med historikk, tradisjon og arv skal dette bidra til større forståelse og kreativitet. Den kreative siden skolen skal utvikle skal bidra til at elevene gjennom skapende og sosialt arbeid fremmer kreative evner som igjen skal øke mulighetene for personlig utvikling. Dette kan komme til nytte i andre fag og yrker for elevene i senere skole- og yrkesvalg.

I oppgaven er den sosiale samtale viktig. Den bidrar til at elevene deler kunnskap og lærer av hverandre, og ikke bare det, men samtalen er også en metode for å la elevene oppleve hvilke områder de mestrer og ikke mestrer. Opstad referer til Nielsen i artikkelen *Estetisk dannelse - estetiske fags bidrag i skolens dannelsesperspektiv* (i: Brekke, M. 2010, s. 129) og sier blant annet at skolens oppgave er å forberede elevene på et meningsfylt liv i både skole- og jobbsammenheng. Det de lærer på skolen, skal ikke kun være til nytte i den materielle verdiskapningen i samfunnet. Kvaliteten på livet vårt er avhengig av omgivelsene våre. I denne sammenheng vil det si at vi skal hjelpe elevene til å forstå alt fra tegninger, digitale foto, klær, andre bruksgjenstander til kunst, veier og bebyggelse.

Ved at elevene i etterkant av en slik oppgave får tilgang på ulike verktøy og materialer kunne man om mulig latt elevene eksperimentere med egne løsninger for hvordan de selv ønsket å fremstille menneskekroppen. Samtidig til dette kunne elevene lære seg hvordan de ser på

menneskekroppen gjennom kunstens fremstillinger og latt de få eksperimentere med ulike verktøy. Gjennom en slik prosess, kunne elevene utvikle sine kreative evner, og samtidig få en økt forståelse over kunsten.

Videre kunne de lære at det krever planlegging, tid og nøyaktighet. Noe av dette vil også komme til nytte i andre sammenhenger, Dette hjelper elevene å forstå at det som ved første øyekast ser enkelt ut, ikke nødvendigvis er det, og at kunnskaps- og kreativitetsprosesser krever tid og samarbeid.

I oppgaven har jeg gitt rom for at elevene skal sette sine preg på bildene. Dette for å gjøre dem tryggere i tegneprosessen. Et viktig fokusområde har vært å samtale med elevene, å bevisstgjøre hver enkelt elev at tegning ikke nødvendigvis er en medfødt egenskap, men en ferdighet som er mulig å tilegne seg ved hjelp av teknikker og trening.

5 Diskusjon

Gjennom prosessen har det sosiale samspillet mellom elevene og omgivelsene vært et verktøy for å utvikle individene. Dette læringssynet kommer fra den sosiokulturelle læringsteorien. Teorien har russisk opprinnelse der blant andre Lev Vygotsky var en av de fremste teoretikerne. Vygotsky sine tre hovedpunkter innenfor sin teori sier at menneskets levekår påvirker menneskets måte å tenke på, mennesket utvikler sin felles forståelse ved hjelp av sine omgivelser. Det andre hovedpunktet omhandler redskaper, ikke bare i form av teknologiske redskaper, men også mentale redskaper. Det kan her sees i sammenheng med samtalen og språket som redskap for å utvikle individene. Det tredje og siste hovedpunktet beskriver de kollektive prosessene, ved samarbeid og felleskap kan vi styrke individene (Imsen, 2010b, s. 251-258).

I undersøkelsen har jeg vist til ulik teori. Selve undersøkelsen er bygget på kunnskapsløftet, LK06. Ut fra hva skolen er pliktig som institusjon å gjennomføre har jeg også sett hva andre teoretikere sier om grunnleggende ferdigheter, viktighetene av estetiske fag samtidig sett på tilgang på verktøy. Samtidig er den sosiokulturelle læringsteorien benyttet som et verktøy for å fremme kunnskap og individuell fremgang.

I denne delen vil jeg belyse noen av disse emnene for å klargjøre hvilke elementer som har betydning for undervisningen og hvilke elementer som bidrar til at jeg også utvikler forståelsen av resultatene jeg har kommet frem til.

5.1 Kunst og kulturopplæringen i Norge

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) bestilte i 2010 en rapport om hvordan tilstanden til kunst- og kulturopplæringen sto i Norge. Intensjonen for rapporten var å danne et grunnlag for videreutvikling av arbeidet med kunst og kultur. Utgangspunktet for denne rapporten kom fra UNESCOs forskningsprosjekt "*The WOW factor*" utført av Anne Bamford (Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, 2010/2011). Rapporten forteller blant annet hvordan tilstanden til kunst- og kulturopplæring står i Norge i dag. Bamford forteller at faglærerflukten fra barnetrinn til ungdomstrinn er en aktuell problemstilling i Norge, uten å ha spesifikke tallmaterialer. Hun hevder også at dette går på bekostning av kreative lærere i andre fag.

At lærere i estetiske fag også er kreative i andre fag mener jeg avhenger av engasjement og kunnskap i faget, ikke om du nødvendigvis er lærer i estetiske fag.

5.2 Hva er kunst?

Et annet spørsmål man kan stille seg, er om elevene eller lærere tar seg tilstrekkelig tid til gjennomgang av oppgaven, slik at elevene har en klar forståelse av hva LK06 representerer og om de forstår hensikten? I Haabesland og Vavik (2010, s. 251-272) beskrives blant annet definisjon på kunst. I og med at målet for oppgaven ligger innenfor kunst, vil det være naturlig å spørre seg, hva er da egentlig kunst? Og representeres dette tilstrekkelig i oppgaven?

Oppgaven legger opp til at eleven skal kopiere andre verk. I Haabesland og Vavik (Ibid, s. 251) sies det at *kunst er resultater av nyskapende estetisk virksomhet*, kopiering og gjengivelse av andres arbeid er dermed ikke representert under begrepet kunst.

Her synes jeg kanskje definisjonen er noe snever.

Elever i grunnskolen må lære seg å forstå kunst, og som Anne Bamford uttrykkelig sier i sitt foredrag i Gøteborg 18.1 (Kultur i väst, 2013), at barn må lære ny kunnskap gjennom å *gjøre*.

Jeg mener at kopiering av kunst ikke gir en negativ effekt for å lære elevene om kunst. Det bidrar til at elevene forstår kunst. De lærer også at kunsten krever tid, kunnskap og engasjement.

Hva er kunst og hvordan formidles den til elevene? I følge Samuelsen (2008, s. 166) defineres kunstformidling følgende:

... alt det som kan gjøres, på ulike formidlingsarenaer (fra museer til barnehager og skoler) med det formål å åpne et kunstverk for en betrakter og gjøre det meningsfullt.

Samuelsen mener at dersom disse kravene oppfylles, vil kunstformidlingen være en undervisningsprosess som skaper og utvider forståelse av kunstverkene det arbeides med.

Elevoppgaven i denne sammenheng bidrar til at kunst formidles gjennom lærer, lærebøker og internettkilder. Har elevene mulighet til å la seg bli inspirert i denne prosessen? Svaret vil nok variere fra elev til elev, avhengig av hvordan man tilegner seg kunnskap og hvordan man lar seg inspirere. I tillegg nevnes det også at læreren bør ha en viss positiv holdning til kunstteorier og kunstsjangre (Ibid, s. 168).

Skal man bedrive kunstformidling mener jeg at man bør ha mer enn en viss interesse og positiv holdning til faget. Man bør i høyeste grad ha tilstrekkelig kompetanse og interesse slik at engasjement og motivasjon skal kunne overføres til elevene. Det ligger noen begrensninger for enkelte, spesielt distriktsskolene for å kunne benytte seg av alternative arenaer der kunst formidles. Det avhenger av hvilket tilbud kommunene har og ressurser skolene er tildelt for å drive formidling i for eksempel museer.

5.3 Tid som rammefaktor

En annen faktor Samuelsen (2008) nevner, er at læreren er for samvittighetsfulle overfor læreplanverket. Dette kan skape tidspress hos den enkelte lærer og reduserer mulighetene til den gjeldende fagseksjonen å ta seg tid til utflukter. Læringen foregår i all hovedsak i klasserommet. Få timer er tildelt kunst- og håndverkfaget, og mange emner skal prioriteres i den gitte tiden. Dette viser også rapporten *Art and cultural education in Norway* (Nasjonalt senter for kunst- og kultur i opplæringen, 2010/2011), der Anne Bamford viser til at timeantallet i kunst- og kulturfag reduseres.

5.4 Undring underveis

Jeg har gjennom dette prosjektet fått erfare at refleksjonene er nødvendige. Man stiller seg stadig nye spørsmål som berører både undervisning, deg som lærer, læreplanverk og andre felles bestemmelser.

Blant annet: Hva med lesing som grunnleggende ferdighet? Dekkes dette ved at lærer leser oppgaven, og hvilken hensikt skal lesing ha i kunst og håndverk? Muligens vil det variere noe med behov og tilrettelegging avhengig av ulike rammefaktorer. Leseferdigheter generelt,

individuelle behov for hvordan man tolker når man leser og hva man oppfatter av å lese selv uten å få videre hjelp til å forstå.

Har grunnleggende ferdighet og IKT noen som helst effekt? Hva er så hensikten med digital kompetanse i oppgaven? Er det for å sikre seg at det er representert, eller er det for at man ikke har mulighet til å gjennomføre en komplett oppgave som gir tilstrekkelige ferdigheter med digitale verktøy? Her tror jeg mange rammefaktorer spiller en stor rolle. Kompetanse med digitale verktøy avhenger også delvis av den som underviser. Læreren bør ha tilstrekkelig kunnskap i emnet for å drive en bevisst prosess. Kjennskap til kildebruk og kritisk blikk er en av de avgjørende faktorene. Fokuset vil i en hvilken som helst oppgave i hovedsak være hva målet med oppgaven er. De grunnleggende ferdighetene representeres gjennom dette. Man må arbeide bevisst og planlegge undervisningen godt.

Hva med holdningene til faget? Hvem er med å legge føringer for hvilke holdninger elevene danner seg til faget? Er det lærer, administrasjonen eller foresatte? En kombinasjon av alle disse tror jeg er med på å påvirke hvilke holdninger vi gir elevene til faget. Viktighet og prioritering er sentrale elementer som bidrar til at elevene danner seg et bilde av hvorfor og hvordan.

I sammendraget av Bamfords rapport *Art and cultural education in Norway* (Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen, 2010/2011) vises det at for ti år tilbake hadde skolen 20 % av tiden avsatt til praktiske fag og kunst og kultur, mot kun 12,4 % i 2010. Realfagene har stadig fått større plass.

Jeg mener at dette signaliserer hvilke fag som er ”viktige” i skolen. Staten legger føringer for hvilke fag som bør prioriteres uten nødvendigvis å ha kjennskap til hvilke effekt dette vil ha for elevene. Dette at praktisk- estetiske fag blir nedprioritert, bidrar også til at enkelte ansatte, foresatte og elever danner holdninger som ikke er til fordel for kunst- og kulturoplæringen. Det bidrar til at elever som ikke mestrer realfagene, også har et svakere utgangspunkt for å oppleve mestring i eventuelle andre fag.

Når det gjelder økonomiske rammer som settes, mener jeg at det kan legges føringer for hvilke holdninger skolen signaliserer..

At elevene i 8.trinn og 9.trinn må tegne på kopipapir fordi det ikke er budsjett for innkjøp av skikkelig papir, mener jeg at dette kan bidra til å vise elevene hvor lite viktig skolen synes faget er. Tilgang på verktøy er viktig for motivasjonen hos elevene. Anne Bamford viser

gjennom sin undersøkelse (Nasjonalt senter for kunst- og kultur i opplæringen, 2010/2011) at skoler og barnehager som har kreativ bruk av media og teknologi og tilgjengelighet på ressurser, kan i større grad tilfredsstille kunst- og kulturopplæringen.

Hvilken virkning har de gitte grunnleggende ferdighetene i oppgaven? Har de grunnleggende ferdighetene noe å si for elevenes utvikling og i så fall, på hvilken måte?

Er alle elever gjennom en utvikling i grunnleggende ferdigheter?

6 Resultat/konklusjon

Er grunnleggende ferdigheter representer i oppgaven?

I oppgaven brukte vi god tid på å skaffe inspirasjon. Ikke bare i form av bildesøk, men også i form av tekster. Når man skal vektlegge grunnleggende ferdigheter i lesing, hjelper det lite at elevene kopierer, klipper og limer informasjonen de skal innhente.

I denne sammenheng fikk elevene gjøre det som var naturlig, nemlig klipp og lim. Senere i oppgaven når skissene skulle bearbeides, ga jeg elevene i oppgave å bearbeide teksten de hadde funnet på nett. Å tolke andres tekst viste seg å være ei utfordring for enkelte.

Elevene må lese oppgaven (som også er en oppskrift) for så å bearbeide det de har lest. I dette tilfellet leste vi vanligvis oppgaven i fellesskap. Dette ble gjort for å konkretisere hva som skulle gjøres, og hvordan. Med en slik gjennomgang tror jeg elevene senere blir langt mer selvstendig i tolking av tekst, oppgaver og oppskrifter. Vi kan med dette konkludere at lesing i denne sammenheng omhandler både lesing av bilder, oppskrifter og faktatekster.

Når elevene skal arbeide med menneskekroppen, er det naturlig at Leonardo Da Vinci får en sentral plassering i oppgaven. Det står ikke oppgitt spesifikt i oppgaven at elevene skal benytte seg av hans arbeider, men kunnskap om hans virke skal alle inneha ved endt undervisning. I Inspirasjonsheftet som ble utdelt første undervisningsøkt, presenteres den ”perfekte” menneskekropp på første side. Her ble det naturlig å snakke om proporsjoner, målestokk og avstandstall. Elevene ble bevisstgjort hvordan vi må tenke når menneskekroppen skal gjengis. Dermed representerer oppgaven en god del regning i faget. Som nevnt tidligere, er ikke nødvendigvis regning i kunst og håndverk forbundet med klassisk matematikkundervisning, men det hjelper elevene å forstå forholdet mellom matematikken og praktisk benyttelse av matematikken. Ved å benytte øyne og andre verktøy, blir elevene også

langt mer bevisste forholdene mellom hode/kropp, lengde på armer, avstand mellom skuldre kontra hofteparti osv. Dette er en god tilnærming til regning som grunnleggende ferdighet i faget.

Samtalen er et viktig verktøy i kunst og håndverk, ikke bare benyttes den for faglig vekst, men også for sosial dannelse. Jeg har vært svært opptatt av å benytte samtalen som et sentralt verktøy i undervisningen. Dette for å bli kjent med elevgruppene, samtidig som jeg forsøkte å tilpasse opplæringen til den enkelte. Når muntlig ferdighet skal representeres i faglig sammenheng, har jeg også i stor grad benyttet muntlig aktivitet som hjelpemiddel. I selve oppgaven kommer ikke dette til uttrykk, men i gjennomføring av oppgaven beskrives valg vi gjorde som førte til muntlig aktivitet.

I og med at elevene til slutt i oppgaven fikk mulighet til å presentere verkene sine, begrunne valg og fortelle hva de hadde lært, bidro dette til at elevene kunne reflektere over eget og andres arbeid. Mennesket blir som kjent fremstilt ulikt i kunsten gjennom tidene. Ved at elevene her skulle presentere verkene i tidslinjer, bidro dette til at de lærte seg noe om å se sammenhenger mellom tid og trender.

Å kunne uttrykke seg skriftlig, henger i denne oppgaven tett sammen med digitalkompetanse og lesing som grunnleggende ferdighet. LK06 sier det at det er viktig at det skriftlige arbeidet er variert. Skrivning som grunnleggende ferdighet handler ikke bare om hvordan man former bokstaver som igjen skal danne ord. Skriftlig arbeid i kunst og håndverk er sentralt i tegneprosessen. Læreren må tilrettelegge undervisningen, slik at elevene utvider forståelsen for hvordan man kan skrive uten å forme bokstaver. Som nevnt tidligere, sier LK06 at elevene skal kunne uttrykke seg ved hjelp av skriftlig arbeid ved å tolke symboler samtidig som de skal kunne erstatte språk med symboler selv. I tegneprosjektet må dermed elevene overføre det de leser ut av andre bilder til egen strek og symbol, benytte seg av skyggelegging og andre teknikker for å forsterke det kunstneren vil formidle med sine bilder.

Gjennom lærerutdanningen blir man inspirert til å tenke kreativt, tilpasset og reflektert. Når jeg nå er i mitt fjerde studieår og snart er klar for å komme ut i arbeid for fullt, er det liten tvil om at det man lærer ved høgskolen er noe man ønsker å ta med seg i arbeidssituasjoner senere. For å bli en god lærer, mener jeg at man må være engasjert i fagene sine, se sammenheng mellom pedagogisk filosofi, læringsteori og praksiserfaringer for videre å kunne utvikle sine kunnskaper i jevn strøm. Når jeg har vært ute i klassene dette semesteret har det bidratt til å se meg selv fra et nytt perspektiv.

Jeg har gjennomført en oppgave med høye ambisjoner til meg selv og til elevene. Det første jeg la merke til var hvor kort tid vi egentlig hadde på denne oppgaven. Heldigvis fikk jeg gjennomføre oppgaven helt ut, uten at andre lærere stoppet oss. Nå når oppgaven er gjennomført med flere grupper og med ulike tolkninger, ser jeg ikke det som negativt at elevene fikk benytte seg av mer tid. Flere av elevene ville selv lage egne versjoner av menneskekroppen etter endt prosjekt. Det var ikke mange av elevene som rakk å delta i denne prosessen, men at det ga ideer og inspirasjon, er det liten tvil om. Samtlige elver hadde ved endt undervisning god innsikt og kunnskap om hvor ulikt mennesket har blitt framstilt, og med ulike materialer og verktøy.

Den digitale kompetansen skal hjelpe elevene med å innhente informasjon og til å stille seg kritisk til hvor de finner informasjonen. I oppgaven kommer det frem at 50 % av oppgaven skal vies til benyttelse av data. Her skal elevene skaffe seg informasjon om de ulike bildene de velger i tillegg til bildene de skal skaffe. Denne prosessen viser seg å være meget nyttig, men tidkrevende. Elevene arbeider stort sett ukritisk på internett. Opphavsrett er et vagt tema. Gjennom denne økten valgte jeg, som tidligere nevnt, å benytte meg av mer tid.

Dersom alle elevene skal bli kjent med hvordan de foretar søk, og hvilke kilder de kan forholde seg til som pålitelige, er også tid en forutsetning. Elevene lot seg lett inspirere av kopier og/eller inspirerte malerier og skulpturer av de aktuelle kunstnerne. Vi snakket om hvordan vi kunne forholde oss til disse verkene og hvordan skulle vi vite hvilke bilder som var ekte.

Grunnleggende ferdigheter med digitale verktøy dekkes godt av elevoppgaven. Et ankepunkt kan være at det spiller en rolle hvem som underviser og hvilken digital kompetanse læreren innehar? I en slik situasjon tror jeg lærer må vurdere individuelt om det enkelte ganger kan være greit å la elevene bruke bilder de finner inspirerende, men likevel ikke unngå å si noe om kilden.

Oppgaven i seg selv synes jeg er meget god. Den krever en bit av historien, og den bidrar til at elevene skaper en økt forståelse for tradisjon, arv og estetikk. Med dette kan vi si at oppgaven representerer både kompetansemål fra lærerplan, samtidig som det skapende mennesket dyrkes.

Min erfaring er at elevene sitter igjen med mer kunnskap enn hva de kom inn med. Når jeg nå har nye grupper inn ved tegning, kommer ofte de ”gamle” gruppene på besøk i quiz-rundene.

Etter to måneder har de ennå ikke glemt hvem Henry Moore er. Ei heller hva han var kjent for, og hvordan han fremstilte menneskekroppen på lik linje med hvilke verk bør presenteres først og sist i arbeidsboken. I og med at det er gitt rom for at elevene kan besøke hverandre, er dette også med på å inspirere nye elevgrupper til å tilegne seg tilstrekkelig kunnskap og informasjon. Jeg ser en stor forskjell mellom gruppene, i og med at jeg i gruppe 2 valgte å følge oppgaven til punkt og prikke, ser jeg at effekten av å forlenge oppgaven har vært en viktig del av hvordan grunnleggende ferdigheter utvikles.

Samtidig har elevene gjennom oppgaven tilegnet seg gode tekniske ferdigheter i tegning. De har benyttet tid, verktøy og veiledning meget godt. Dette hadde ikke vært mulig dersom vi kun hadde hatt 4 x 90 min i undervisningen. Ankepunktet er at elevene ikke fikk gjennomføre oppgave 2. I den tenkte oppgave 2 var det ment at eleven skulle benytte seg av målestokk, forholdstall og proporsjoner for å tegne menneskekropp. Med modifisering av oppgave 1 ville det blitt mulig å gjennomføre begge. Dette er valg man må ta undervegs i undervisningen. I en slik oppgave ville regning som grunnleggende ferdighet i langt større grad være representert.

7 Litteraturliste

- Biesta, G.** (2009). Good education in an age of measurement : on the need to reconnect with the question of purpose in education. Educational Assessment Evaluation and Accountability. I *Journal of Personnel Evaluation in Education* (s. 33-46). Educational Assessment Evaluation and Accountability (Formerly : Journal of Personnel Evaluation in Education).
- Haabesland, A. Å., & Vavik, R.** (2010). *Kunst og håndverk - hva og hvorfor* (5. utg.). Bergen: fagbokforlaget.
- Imsen, G.** (2010a). *Lærerens verden – innføring i generell didaktikk* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- (2010b). *Elevenes verden – innføring i pedagogisk psykologi* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget
- Kultur i väst.** (2013). *Anne Bamford i Göteborg 18/1*. Hentet fra Youtube 12.4.2014: https://www.youtube.com/watch?v=KiNFZ6_-mH8
- Kunnskapsdepartementet.** (2003-2004). *Regjeringen.no*. Hentet 28.3.2014 fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/20032004/stmeld-nr-030-2003-2004-/4/2.html?id=404459>
- Lyngsnes, K. og Rismark, M.** (2010). *Didaktisk arbeid*. (2. utg.). Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen.** (2010/2011). *KUNST- OG KULTUROPPPLÆRINGEN I NORGE 2010/2011*. Hentet fra kunstkultursenteret.no 12.4.2014: <http://www.kunstkultursenteret.no/sites/k/kunstkultursenteret.no/files/4d2ab3290e7886293398da3556d0d003.pdf>
- Opstad, K. D.** (2010). Estetisk dannelse - estetiske fags bidrag i skolens dannesperspektiv. I M. Brekke, *Dannelse i skole og lærerutdanning* (s. 124-142). Oslo: Universitetsforlaget.
- Postholm, M. B., & Jacobsen, D. I.** (2013). *Læreren med forskerblikk – Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter* (1. utg.). Oslo: Høyskoleforlaget.

Samuelsen, A. M. (2008). Trådene samles. I *Formidling av kunst til barn og unge* (s. 166-173). Oslo: Universitetsforlaget .

Saxi, K. (2013). *Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen*. Hentet 28.3.2014 fra <http://www.kunstkultursenteret.no/wips/236187409/module/articles/smId/1777365528/smTemplate/Arkiv-les%20mer/>

Utdanningsdirektoratet. (uå a). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Hentet 28.3.2014 fra <http://www.udir.no/Lareplaner/Veiledninger-til-lareplaner/Veiledning-i-lokalt-arbeid-med-lareplaner/5-Lokalt-arbeid-med-lareplaner-i-fag/Grunnleggende-ferdigheter/>

(uå b). *Læreplan i kunst og håndverk*. Hentet 28.3.2014 fra <http://www.udir.no/kl06/KHV1-01/Hele/>

(uå c). *Læreplan i kunst og håndverk - Hovedområder*. Hentet 28.3.2014 fra <http://www.udir.no/kl06/KHV1-01/Hele/Hovedomraader/>

(uå d). *Generell del av læreplanen*. Hentet 28.3.2014 fra <http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Generell-del-av-lareplanen/>

(2012). *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter*. Hentet 28.3. 2014 fra http://www.udir.no/Upload/larerplaner/lareplangrupper/RAMMEVERK_grf_2012.pdf?epslanguage=no

Vedeler, L. (2000). *Observasjons-forskning i pedagogiske fag – En innføring i bruk av metoder* (1. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

I første del av perioden på tegneforminga skal du

-bli bevisst på, og få kunnskap om, ulike framstillinger av mennesket i kunsten

Oppgave1

Tenk over hvor ulikt mennesket kan framstilles i kunsten. Bruk internett og finn bilder og informasjon om menneskeframstillinger. Bruk arbeidsboka di og lag skisser i en kronologisk rekkefølge. Noter noen fakta til hvert kunstverk. Du må presentere minst fem kunstverk i boka di.

Stikkord:

- hulemalerier
- helleristninger
- Leonardo da Vinci
- Michelangelo Buonarotti
- Pablo Picasso
- Henry Moore
- Venus fra W
- Gustav Vigeland
- Nils Aas
- Alberto Giacometti
- Edvard Munch

Tid: To dobbeltimer med tilgang på datarom. To dobbeltimer med bearbeiding av skisser og innsamla stoff.

Redskap: Blyant, fargeblyanter, eventuelt tusj i bearbeidingsfasen

Kilder: Internett, bøker, læreboka

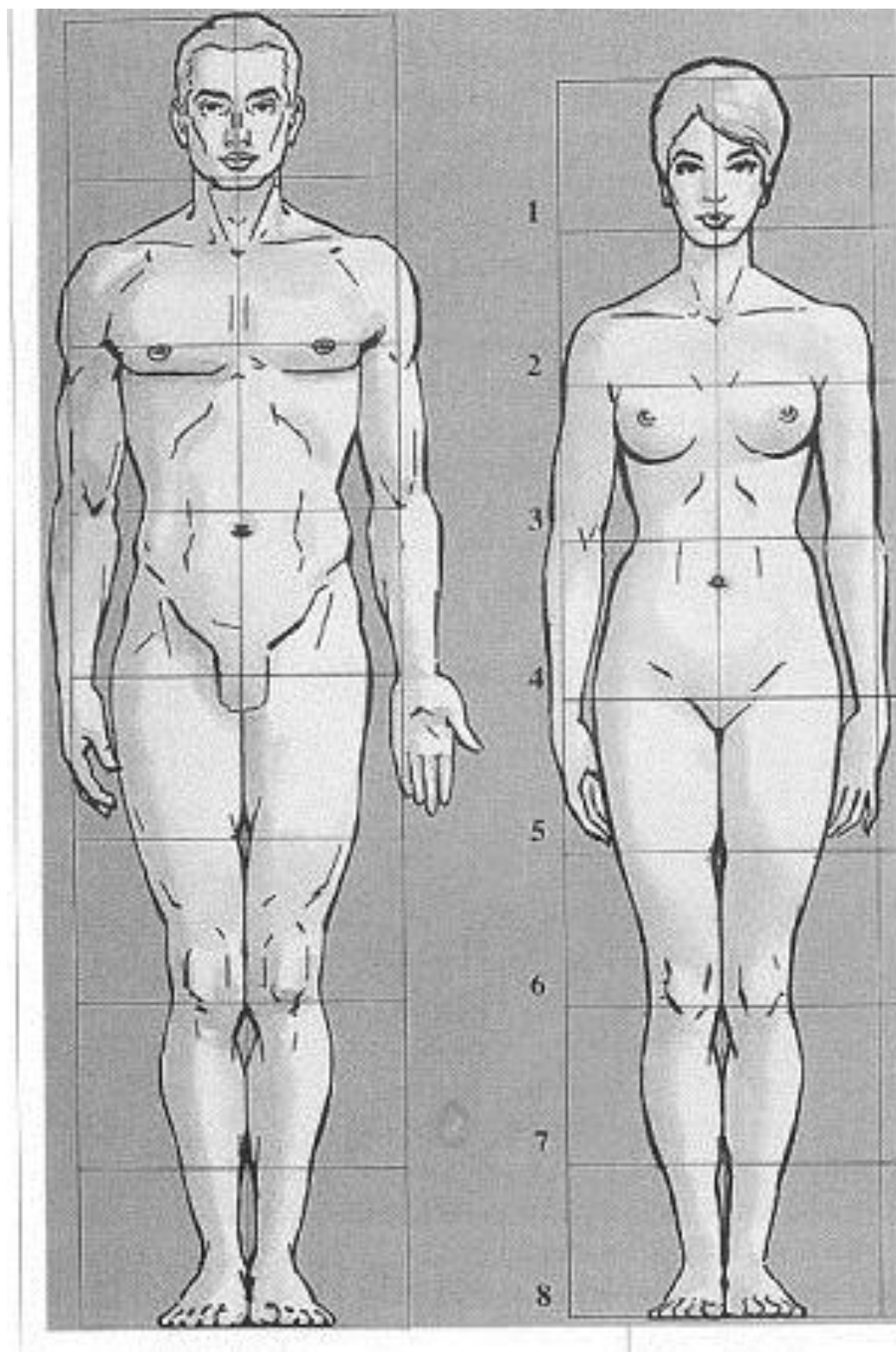
Vurdering:

1. Arbeidsprosessen. Hvordan engasjerer du deg og løser oppgaven?
2. Produktet. Sammenheng og grundighet i presentasjonen. Bearbeiding og ferdigstilling.

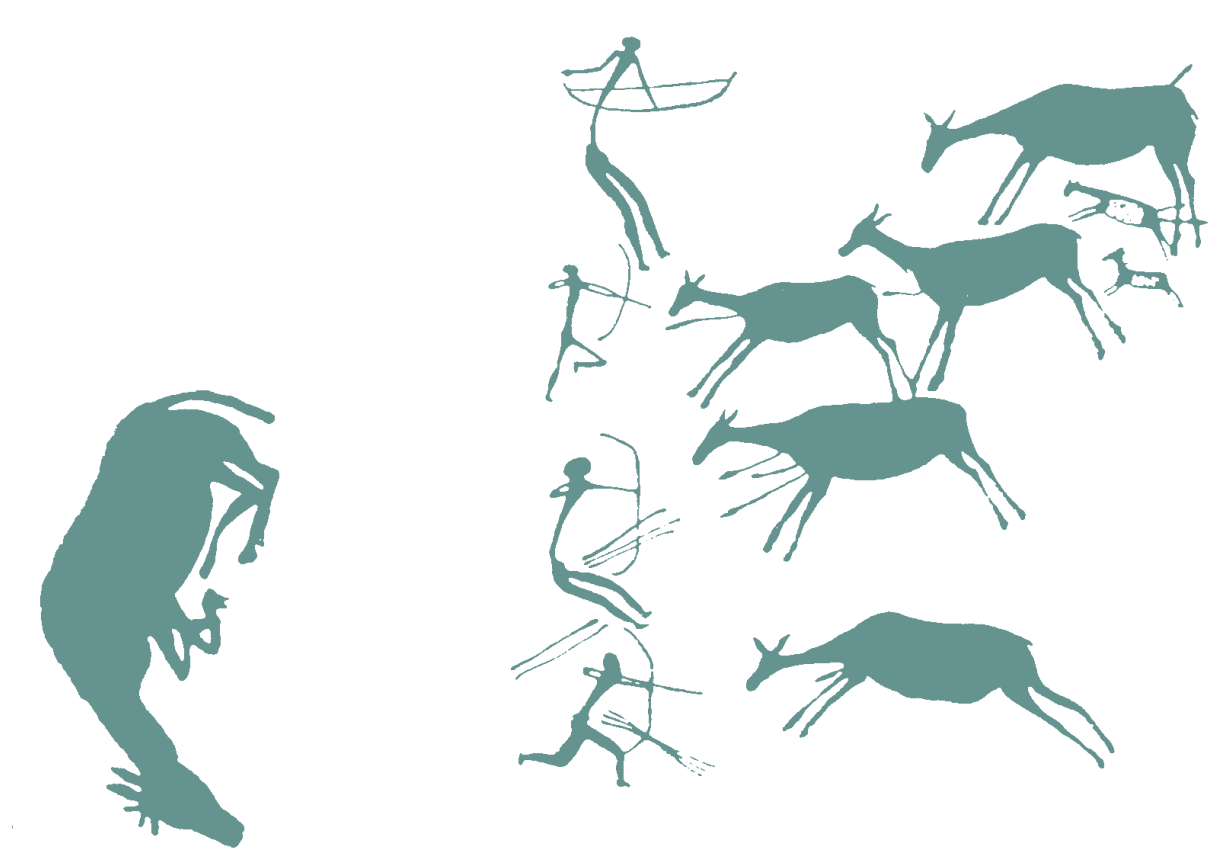
Vurdering gjøres underveis og til slutt i samtale med lærer.

Menneskekroppen i kunsten gjennom tidene

ET INSPIRASJONSHEFTE FOR OPPGAVE I KUNST FOR 9.TRINN VED STEINKJER
UNGDOMSSKOLE

De første maleri:

Hulemaleri fra Spania.

Tenk over hvordan menneske blir fremsilt kontra dyrene.

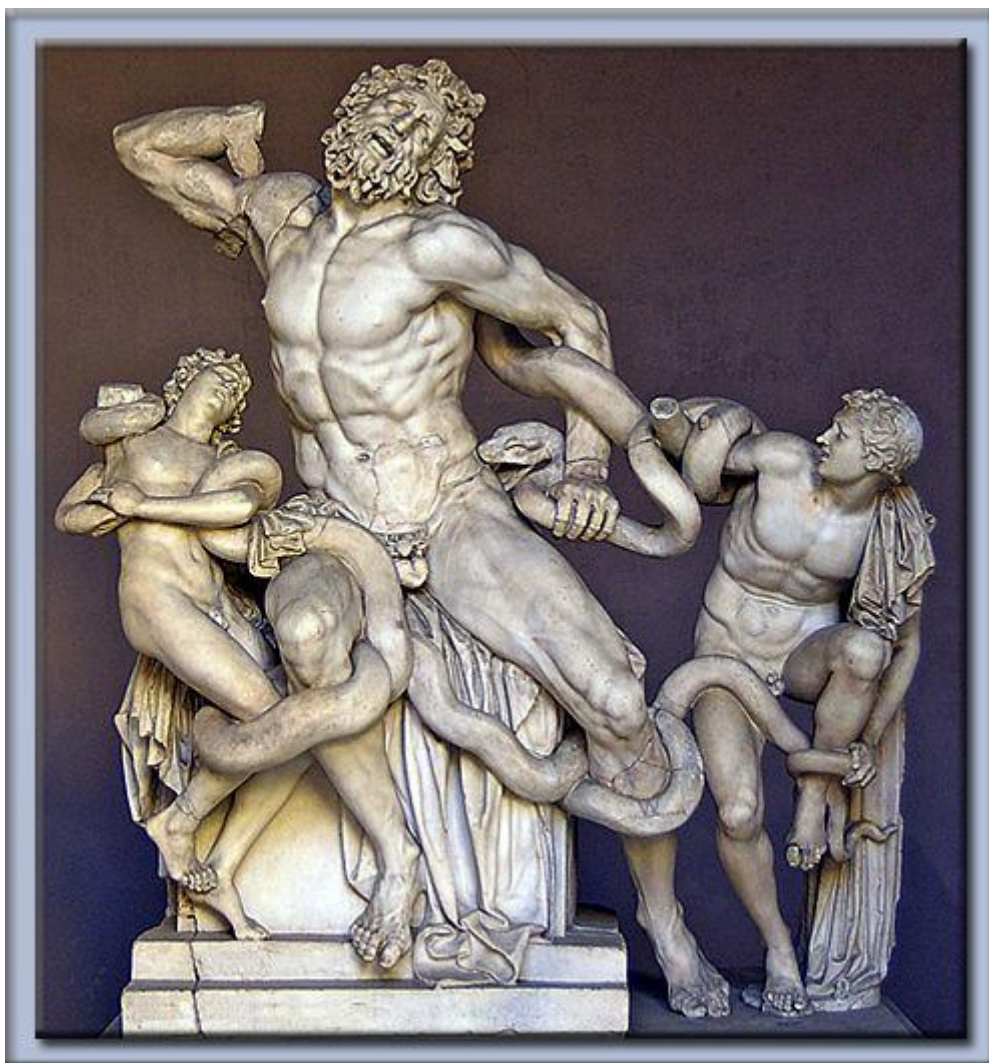
OLDTIDENS EGYPT:

Legg merke til hvordan mennesket er fremstilt. Er det særlig realistisk? Hvorfor? Hvorfor ikke?

Skulptur:

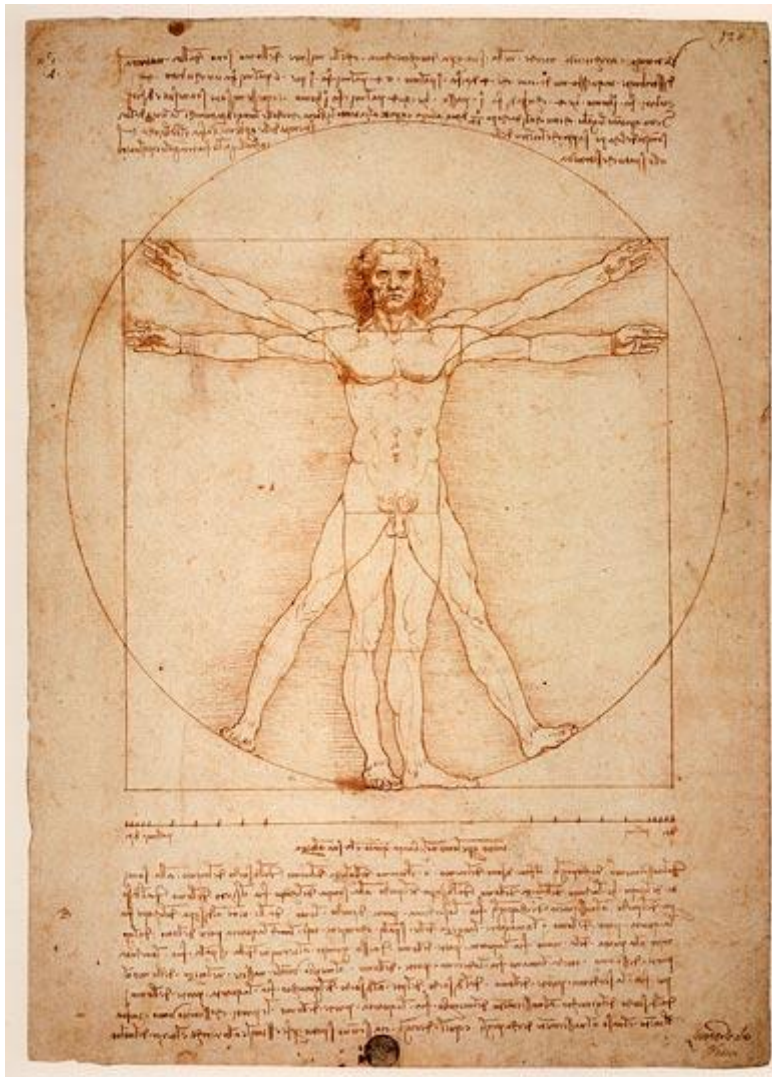
LAOKOONGRUPPEN OG HENRY MOORE

JOAN MIRO

Tegn og mal

LEONARDO DA VINCI

Giuseppe Arcimboldo og Munch

Hva tror du (samtale) :

Hva kom først? Skrivekunsten eller malerkunsten?

Hva er årsaken til at tegning og maling har vært viktig for mennesket gjennom tidene?

Hva kan vi si om hvordan mennesket er fremstilt gjennom tidene?

Dersom du nå selv skulle gjenskape din egen stil i menneskekroppen, hvilke materialer ville du benyttet, og hvordan?

Oppgaver til tegning

- 1) Hva har du arbeidet med så langt i denne perioden?

.....
.....
.....

- 2) Hva var det du skulle lære?

.....
.....
.....

- 3) Hva har du lært? Fortell kort om hvordan mennesket har blitt framstilt gjennom kunsten fra steinalderen og frem til i dag. Nevn eksempler på kunstnere.

.....
.....
.....

- 4) Hva synes du at du fikk til bra?

.....
.....
.....

- 5) Var det noe du syntes var vanskelig?

.....
.....
.....

- 6) Hva bør du arbeide mer med (er det noe du ønsker og lære mer om)?

.....
.....
.....

- 7) Gi deg selv en vurdering av arbeidet ditt så langt **KARAKTER:**

.....

